

## DECIZIA Nr.418 din 18 iunie 2020

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.2 alin.(1) lit.e), ale art.4 alin.(2) și ale art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004 pentru alegerea Președintelui României, precum și ale art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente**

Nepublicată

Valer Dorneanu	- președinte
Cristian Deliorga	- judecător
Marian Enache	- judecător
Daniel-Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Elena-Simina Tănăsescu	- judecător
Varga Atilla	- judecător
Simina Popescu-Marin	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.2 alin.(1) lit.e), ale art.4 alin.(2) și ale art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004 pentru alegerea Președintelui României, precum și ale art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente, excepție ridicată direct de Avocatul Poporului și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.2785D/2019.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 28 mai 2020, în prezența reprezentantului autorului excepției, doamna Linda Zenovia Timofan, consilier, și a reprezentantului Ministerului Public, domnul Sorin-Ioan-Daniel Chiriazzi, procuror, și au fost consemnate în încheierea de la acea dată când Curtea, în temeiul prevederilor art.57 și ale art.58 alin.(3) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a amânat pronunțarea pentru data de 18 iunie 2020, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

3. **Cu Adresa nr.18823 din 25 octombrie 2019**, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.8219 din 25 octombrie 2019, Avocatul Poporului, în conformitate cu dispozițiile art.146 lit.d) teza a doua din Constituție și ale art.15 alin.(1) lit.i) din Legea nr.35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, a ridicat direct în fața Curții Constituționale excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.2 alin.(1) lit.e), art.4 alin.(2) și ale art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004 pentru alegerea Președintelui României, precum și ale art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente.

4. **În motivarea excepției de neconstituționalitate**, Avocatul Poporului susține, în esență, că prevederile art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004 și ale art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015 sunt neconstituționale, deoarece atribuie sintagmei „*partide politice parlamentare*” semnificația de „*partide și alte formațiuni politice care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului*”, și nu de „*partide reprezentate în Parlament*”. Astfel, potrivit textelor de lege criticate, pentru a fi considerat partid parlamentar, este necesară îndeplinirea concomitentă a două condiții cumulative, respectiv, (i) partidul să aibă grup parlamentar propriu în cel puțin una dintre cele două Camere ale Parlamentului, și (ii) partidul să fi obținut mandate de deputați și senatori la ultimele alegeri generale pentru Parlamentul României. Această definiție dată „*partidului politic parlamentar*” instituie restrângeri ale drepturilor procedurale în cadrul procesului electoral asociate dreptului de a fi ales, spre exemplu: dreptul de a fi reprezentat în cadrul Biroului Electoral Central, dreptul de a participa în prima etapă la tragerea la sorți pentru stabilirea ordinii de înscriere pe buletinele de vot, dreptul de a

fi reprezentat în cadrul birourilor electorale județene/birourilor electorale ale sectoarelor municipiului București sau dreptul de a participa în prima etapă la completarea birourilor electorale ale secțiilor de votare.

5. În susținerea criticii de neconstituționalitate, Avocatul Poporului arată că art.64 alin.(3) din Legea fundamentală prevede că „*deputații și senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere*”, reținând că grupurile parlamentare reprezintă structuri organizatorice ale Camerelor Parlamentului, constituite pe bază de apartenență și afinitate politică, respectiv parlamentari care aparțin aceleiași formațiuni politice sau care subscriu aceleiași program ori acelorași idei. Acestea funcționează pe baza unor reguli care pot fi cutumiare ori stabilite prin statute sau prin regulamente parlamentare. Grupurile parlamentare asigură o suplețe în activitatea parlamentară, precum și o structurare a tendințelor politice din cadrul lor. Prin urmare, grupurile parlamentare nu sunt structuri obligatorii ale Parlamentului, acestea rezultând din uniunea voluntară a parlamentarilor aleși în aplicarea art.62 alin.(1) din Constituție, potrivit căruia „*Camera Deputaților și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale*”. Mai mult, art.2 alin.(1) din Constituție stabilește că „*Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum*”. Așadar, constituirea deputaților și a senatorilor în grupuri parlamentare este o acțiune strict organizatorică, dar care, potrivit art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004 și art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015 devine o condiție în vederea participării în procesul electoral, creând o situație disproporționată în ceea ce privește exercitarea drepturilor procedurale electorale ale partidelor reprezentate în Parlament prin votul alegătorilor, cu consecința unor abuzuri din partea celorlalți competitori electorali. În fapt, impunerea unei asemenea condiții în cadrul procesului electoral poate duce la situația în care unele forțe politice parlamentare reușesc să obțină desființarea unui grup parlamentar și, drept consecință, excluderea reprezentanților partidului ales în Parlament de la procesul electoral, în scopul fraudării acestuia.

6. În susținerea criticilor de neconstituționalitate sunt invocate și prevederile art.103 alin.(1) din Constituție, care prevăd că „*Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament*”.

7. Avocatul Poporului subliniază că Legea fundamentală consacră sintagma „*partide reprezentate în Parlament*”, și nu „*partide și alte formațiuni politice care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului și care au obținut în urma ultimelor alegeri generale pentru Parlamentul României mandate de deputați sau senatori pentru candidații înscriși pe listele acestora ori pe listele unei alianțe politice sau electorale din care au făcut parte partidele ori formațiunile politice respective*”. Ca atare, un partid politic dobândește calitatea de „*partid parlamentar*” în virtutea faptului că a obținut mandate în Parlamentul României prin votul popular exprimat în alegeri, având parlamentari în ambele Camere ale Parlamentului, aleși prin vot universal, egal, direct și secret, în conformitate cu dispozițiile art.62 alin.(1) din Constituție. Caracterul de „*partid parlamentar*” depinde, așadar, de votul popular, iar nu de constituirea sau nu a unui grup parlamentar, care poate fi la un moment dat împiedicată prin mijloace administrative, procedurale sau conjuncturale de ceilalți competitori electorali.

8. În consecință, a institui obligația de a avea constituit un grup parlamentar propriu în cel puțin una dintre Camerele Parlamentului pentru a se încadra ca „*partid politic parlamentar*” contravine Legii fundamentale, care face trimitere în acest sens doar la sintagma „*partide reprezentate în Parlament*”. În acest caz, în interpretarea dată, s-ar ajunge în situația în care sintagma „*partide politice parlamentare*” să fie interpretată în mod restrictiv, respectiv partidele politice parlamentare care nu sunt constituite în grupuri parlamentare să nu poată participa în procesul electoral, potrivit Legii nr.370/2004.

9. De asemenea, Avocatul Poporului arată că, pentru argumentele expuse anterior, viciul de neconstituționalitate afectează și prevederile art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015, întrucât atribuie sintagmei „*partide politice parlamentare*” semnificația de „*partide și alte formațiuni politice care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului*”, și nu de „*partide reprezentate în Parlament*”.

10. Referitor la dispozițiile art.4 alin.(2) și ale art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004, Avocatul Poporului susține că aceste prevederi de lege restrâng, în condiții lipsite de proporționalitate, exercițiul dreptului de a fi ales, prevăzut de art.37 din Constituție și afectează caracterul reprezentativ al funcției de Președinte, consacrat de art.81 alin.(1) din Legea fundamentală. În acest sens, susține că atât condițiile de eligibilitate, cât și impedimentele constituționale pentru a fi ales în funcția de Președinte al României sunt prevăzute expres și limitativ în Constituție și în Legea nr.370/2004. Astfel, potrivit art.37, art.16 alin.(3), art.36 și art.40 alin.(3) din Constituție, au dreptul de a fi aleși pentru funcția de Președinte al României cetățenii cu drept de vot care, până în ziua alegerilor

inclusiv, au împlinit 35 de ani, au domiciliul în țară și cărora nu le este interzisă asocierea în partide politice. Dispozițiile art.4 alin.(2) și ale art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004 încalcă principiile proporționalității și reprezentativității, întrucât prin instituirea a două condiții cumulative (un număr de 200000 de susținători și posibilitatea ca un alegător să susțină mai mulți candidați la funcția de președinte) se ajunge la suprimarea exercitării dreptului de a fi ales al cetățenilor români care îndeplinesc condițiile constituționale și legale de a candida. În susținerea criticilor de neconstituționalitate, Avocatul Poporului invocă considerentele Deciziilor nr.769 din 28 noiembrie 2017 și nr.286 din 11 mai 2016, prin care Curtea Constituțională a stabilit, cu valoare de principiu, că soluțiile legislative reglementate cu scopul de a asigura reprezentativitatea unei candidaturi la o funcție sau demnitate publică nu trebuie să limiteze în mod nepermis dreptul de a fi ales. Totodată, în Decizia nr.75 din 26 februarie 2015, s-a statuat că aprecierea oportunității unui anumit prag de reprezentativitate nu este o problemă de constituționalitate, cât timp pragul instituit nu are ca efect suprimarea exercitării dreptului. Or, în cazul soluțiilor legislative criticate, instituirea unui număr de 200.000 de semnături pentru susținerea candidaților la funcția de Președinte al României (depășind pragul de 1% din alegători) are ca efect suprimarea exercitării drepturilor electorale și constituie o cerință excesivă prin raportare la interesul public urmărit de legiuitor, și anume asigurarea unui grad sporit de responsabilitate din partea tuturor competitorilor electorali în participarea la procesul electoral, exercitarea cu bună-credință a dreptului de a fi ales, precum și participarea la alegeri a unor candidați reprezentativi. Caracterul excesiv al condițiilor impuse de textele de lege criticate rezultă din raportarea pragului de maximum 1% din alegătorii semnatori pe liste recomandat în Codul bunelor practici în materie electorală - Linii directoare și raport explicativ adoptate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni plenare (Veneția, 18-19 octombrie 2002), la numărul total de cetățeni cu drept de vot înscrși în Registrul electoral, declarat de Autoritatea Electorală Permanentă, la data de 31 iulie 2019, care este de 18.963.792. De altfel, un calcul matematic simplu relevă că numărul de semnături cerute pentru validitatea unei candidaturi la funcția de Președinte trebuie să se situeze sub cerința de 200.000, cum este în prezent. În aceste condiții, numărul de semnături de 200.000 de alegători induce, fără îndoială, ideea că este utilizat pentru a-i împiedica pe unii candidați să-și exercite dreptul de a fi ales, contrar celor recomandate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), în sensul că „legea trebuie să stabilească un număr maxim de semnături care nu trebuie să depășească pragul de 1% din alegători”.

11. Avocatul Poporului susține, de asemenea, încălcarea principiului reprezentativității funcției de Președinte al României, deoarece prevederile art.4 alin.(2) teza finală din Legea nr.370/2004 stabilesc că un alegător poate susține mai mulți candidați. În acest sens, invocă aspecte din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care în Decizia din 17 iunie 2008, pronunțată în *Cauza Brito da Silva Guerra și Sousa Magno împotriva Portugaliei*, a reținut că cerința ca tabelele cu semnăturile susținătorilor să fie anexate la listele electorale are scopul legitim de a se asigura că semnatarii au capacitate electorală și că fiecare dintre ei susține un singur candidat. *Per a contrario*, o soluție legislativă care reglementează posibilitatea ca un alegător să susțină mai mulți candidați schimbă integral scopul legitim al prevederilor constituționale care consacră principiul reprezentativității funcției de Președinte. De asemenea, Avocatul Poporului arată că egalitatea votului, condiție a reprezentativității funcției de Președinte, presupune că fiecare alegător are dreptul la un vot și numai la un singur vot. Prin urmare, o soluție legislativă firească, de natură să confere legitimitate capacității electorale a semnatărilor, este cea potrivit căreia un alegător poate susține un singur candidat, reglementată de Legea nr.370/2004, în forma anterioară modificării intervenite prin Legea nr.148/2019 pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală. O asemenea soluție legislativă este de natură să imprime predictibilitate întregului proces electoral, să reflecte principiul reprezentativității și să contribuie la identificarea susținerii reale de care se bucură un anumit candidat. Atât principiile constituționale incidente, astfel cum au fost dezvoltate în jurisprudența Curții Constituționale, cât și tratatele internaționale în materia drepturilor omului și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului plasează reglementarea condițiilor de exercitare a dreptului de a fi ales în sarcina legiuitorului, fiind preferabil ca reglementarea acestora să fie realizată la nivel constituțional, prin stabilirea unor criterii/condiții clare și precise. Limitările sunt admise atâta vreme cât nu au un caracter arbitrar și nu aduc atingere substanței dreptului, fiind admisibilă o reglementare mai restrictivă a dreptului de a fi ales față de dreptul de a alege, cu respectarea condițiilor de proporționalitate.

12. Prin urmare, în opinia Avocatului Poporului, soluția legislativă privind numărul de 200.000 de alegători pentru susținerea unui candidat, cumulată cu aceea a posibilității susținerii mai multor candidaturi de către același alegător, nu poate fi considerată ca având drept scop realizarea unei selecții rezonabile în rândul candidaților pentru a asigura reprezentativitatea acestora la alegerile pentru funcția de Președinte al României și împiedicarea eventualelor candidaturi abuzive.

13. În final, Avocatul Poporului consideră că revine Curții Constituționale sarcina să

aprecieze în ce măsură cele două condiții impuse de textul de lege criticat (pragul de minim 200.000 de semnături pe liste de susținători, coroborat cu dreptul unui alegător de a semna pentru mai mulți candidați) respectă condițiile de proporționalitate privind atingerea adusă dreptului de a fi ales și solicită Curții Constituționale pronunțarea unei decizii de admitere a excepției de neconstituționalitate, care să orienteze legiuitorul în reconfigurarea cadrului electoral al alegerii Președintelui României.

14. Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, actul de sesizare a fost comunicat președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

15. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

#### CURTEA,

examinând actul de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile reprezentantului Avocatului Poporului prezent, concluziile procurorului, notele scrise depuse la dosar de reprezentantul Ministerului Public, prevederile legale criticate, raportate la dispozițiile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

16. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10, 29, 32 și art.33 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

17. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie prevederile art.2 alin.(1) lit.e), ale art.4 alin.(2) și ale art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004 pentru alegerea Președintelui României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.650 din 12 septembrie 2011, cu modificările și completările ulterioare, și ale art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.553 din 24 iulie 2015.

18. Prevederile criticate din Legea nr.370/2004 au următorul cuprins:

- Art.2 alin.(1) lit.e): *„În sensul prezentei legi, termenii de mai jos au următoarele semnificații: (...); e)partide politice parlamentare - partidele și alte formațiuni politice care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului și care au obținut în urma ultimelor alegeri generale pentru Parlamentul României mandate de deputați sau senatori pentru candidații înscrși pe listele acestora ori pe listele unei alianțe politice sau electorale din care au făcut parte partidele ori formațiunile politice respective.”;*

- Art.4 alin.(2): *„Candidaturile propuse de partidele și de alianțele politice, precum și candidaturile independente pot fi depuse numai dacă sunt susținute de cel puțin 200.000 de alegători. Un alegător poate susține mai mulți candidați.”;*

- Art.27 alin.(2) lit.c) teza finală: *„Propunerile se fac în scris și vor fi primite numai dacă: (...); c) sunt însoțite de declarația de acceptare a candidaturii, scrisă, semnată și datată de candidat, de declarația de avere, declarația de interese, de o declarație pe propria răspundere a candidatului în sensul că a avut sau nu calitatea de lucrător al Securității sau de colaborator al acesteia, precum și de lista susținătorilor, al căror număr nu poate fi mai mic de 200.000 de alegători.”*

19. Prevederile art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015 au următorul cuprins: *„În sensul prezentei legi, prin partide politice parlamentare se înțelege partidele și alte formațiuni politice care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului și care au obținut în urma ultimelor alegeri pentru Parlamentul României mandate de deputați sau senatori pentru candidații înscrși pe listele acestora ori pe listele unei alianțe politice sau electorale din care au făcut parte partidele ori formațiunile politice respective, precum și alianțele politice sau electorale care au în componență astfel de partide ori formațiuni politice.”*

20. În opinia Avocatului Poporului, prevederile de lege criticate contravin dispozițiilor din Constituție cuprinse în art.2 alin.(1) privind suveranitatea, art.37 privind dreptul de a fi ales, art.53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, art.62 alin.(1) privind alegerea Camerei Deputaților și Senatului, art.81 alin.(1) privind alegerea Președintelui și art.103 alin.(1) privind desemnarea unui candidat pentru funcția de prim-ministru.

21. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că, în esență, criticile de neconstituționalitate vizează două aspecte, și anume definirea termenului de *„partid politic parlamentar”*, pe de o parte, respectiv condiția existenței listei susținătorilor, al căror număr nu poate fi mai mic de 200.000 de alegători, la depunerea candidaturii pentru funcția de Președinte al României, în condițiile un care un alegător poate susține mai mulți candidați, pe de altă parte.

22. Referitor la definirea termenului de *„partid politic parlamentar”*, prin dispozițiile art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004, Curtea observă că aceste norme au fost supuse controlului de constituționalitate în cadrul exercitării atribuției Curții Constituționale de a veghea la respectarea

procedurii pentru alegerea Președintelui României, prevăzută de art.146 lit.f) din Constituție, cu prilejul soluționării contestației împotriva Deciziei Biroului Electoral Central nr.32/D din 27 septembrie 2019 privind aplicarea prevederilor art.17 alin.(1) lit.c) teza întâi din Legea nr.370/2004 pentru alegerea Președintelui României. Astfel, prin Hotărârea nr.66 din 1 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.907 din 8 noiembrie 2019, Curtea Constituțională a reținut că textul art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004, potrivit căruia partidele politice parlamentare se definesc ca fiind partidele și alte formațiuni politice care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului și care au obținut în urma ultimelor alegeri generale pentru Parlamentul României mandate de deputați sau senatori pentru candidații înscrși pe listele acestora ori pe listele unei alianțe politice sau electorale din care au făcut parte partidele ori formațiunile politice respective, cuprinde imperfecțiuni și deficiențe majore de redactare în ceea ce privește definiția partidului politic parlamentar, care pot afecta buna desfășurare a operațiunilor ce privesc procesul electoral. În acest sens, Curtea a observat că impunerea unor condiții care denaturează sensul noțiunii de partid politic parlamentar, precum cele ce privesc necesitatea existenței unui grup parlamentar pentru a fi calificat ca atare, deși textul Constituției stabilește numai facultatea de a se constitui grupuri parlamentare, poate împiedica partidul politic cu reprezentare parlamentară, dar care nu și-a constituit/nu mai are grup parlamentar, să participe în mod plenar la toate operațiunile pe care le presupune un proces electoral. Totuși, Curtea a reținut că definiția dată partidului politic parlamentar nu împiedică participarea candidatului/partidului politic la procesul electoral și nu impiedică asupra garanțiilor de corectitudine asociate desfășurării procesului electoral.

23. Mai mult, Curtea a reținut că o eventuală neconstituționalitate a tezei întâi din definiția dată partidului politic parlamentar, aflată într-o evidentă tensiune normativă cu art.64 alin.(3) din Constituție, ar duce la considerarea ca partid politic parlamentar și a celui partid care, deși a obținut mandate de deputați/senatori în cadrul alegerilor parlamentare, la debutul procesului electoral pentru alegerea Președintelui României nu mai deține mandate de deputați/senatori, ceea ce poate duce la o contradicție în termeni în sensul că ar pune un semn de egalitate între partidul politic care a intrat în Parlament în urma alegerilor și cel care, deși a intrat în Parlament, nu mai are niciun reprezentant la momentul desfășurării procesului electoral de alegere a Președintelui României.

24. În aceste condiții, Curtea a constatat că revine Parlamentului obligația de a remedia situația normativă creată prin adoptarea definiției partidului politic parlamentar prevăzută la art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004 și de a se conforma, în special, exigențelor derivate din art.64 alin.(3) din Constituție.

25. Curtea constată însă că legiuitorul nu a intervenit pentru punerea de acord a prevederilor art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004 cu dispozițiile Constituției. Din cauza pasivității, legiuitorului, care nu a intervenit în sensul arătat prin considerentele Hotărârii Curții Constituționale nr.66 din 1 octombrie 2019, necorelarea reglementărilor în cauză cu dispozițiile Constituției continuă. În consecință, Curtea constată că se impune sancționarea acestora pe calea controlului de constituționalitate *a posteriori*, prin pronunțarea unei soluții de constatare a neconstituționalității, pentru considerentele care vor fi expuse în continuare:

26. Prevederile art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004 stabilesc semnificația termenului de „*partid politic parlamentar*”, utilizat în cuprinsul actului normativ, instituind în acest sens două condiții care trebuie îndeplinite cumulativ. Astfel, în accepțiunea legii, pentru ca partidele politice să fie calificate drept „*partide politice parlamentare*” este necesar ca acestea să aibă un grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului (*prima condiție*) și să fi obținut în urma ultimelor alegeri generale pentru Parlamentul României mandate de deputați sau senatori pentru candidații înscrși pe listele acestora ori pe listele unei alianțe politice sau electorale din care au făcut parte partidele ori formațiunile politice respective (*a doua condiție*).

27. În contextul legislativ actual, o definiție a partidului parlamentar apare ca necesară, având în vedere rolul pe care legea îl atribuie partidelor politice parlamentare în procesul electoral pentru alegerea Președintelui României. În acest sens, relevante sunt dispozițiile art.6 alin.(2) din Legea nr.370/2004, care stabilesc că „*Protocolul de constituire a alianței electorale se depune în scris la Biroul Electoral Central în termen de cel mult 24 de ore de la data completării acestui birou electoral cu reprezentanții Autorității Electorale Permanente și ai partidelor politice parlamentare*”, ale art.16 alin.(4) teza a doua din lege, care prevăd că: „*În termen de 24 de ore de la alegerea președintelui Biroului Electoral Central, în componența Biroului Electoral Central intră președintele, vicepreședintele Autorității Electorale Permanente și câte un reprezentant al fiecărui partid politic parlamentar*”, ale art.18 alin.(3) și ale art.22 alin.(3) din lege, care stabilesc vocația partidelor politice parlamentare care au propus candidați de a-și desemna reprezentanți în birourile electorale județene, birourile electorale ale sectoarelor municipiului București, biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate și birourile electorale ale secțiilor de votare.

28. Analizând prima condiție instituită prin prevederile legale criticate, Curtea constată că a condiționa calificarea unui partid politic ca partid politic parlamentar de organizarea unui grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului încalcă dispozițiile art.64 alin.(3) din Constituție referitoare la dreptul, și nu la obligația deputaților și senatorilor de a se organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere. Astfel, potrivit art.64 alin.(3) din Constituție, *„Deputații și senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere”*. Așadar, grupurile parlamentare nu sunt structuri obligatorii ale Parlamentului. Rezultând din uniunea voluntară a parlamentarilor, crearea grupurilor parlamentare constituie un drept, iar nu o obligație. Referindu-se la acest drept al parlamentarilor, textul constituțional menționat nu stabilește nicio restricție în ceea ce privește momentul exercitării acestuia. Prin urmare, nu este contrară Legii fundamentale constituirea pe parcursul legislaturii, potrivit regulamentelor Camerelor și cu respectarea Constituției, a unui grup parlamentar care nu a existat la începutul legislaturii, cu condiția, desprinsă, de asemenea, din interpretarea normelor constituționale, ca pe această cale să nu fie reprezentate în Parlament partide care nu au obținut mandate la alegeri (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.1490 din 17 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.861 din 22 decembrie 2010).

29. De asemenea, sub aspectul terminologiei utilizate, Curtea observă că, prin condiția instituită, dispozițiile legale criticate creează o categorie distinctă a partidelor politice, dificil de conciliat cu cele stabilite prin textul Constituției, care, în cuprinsul său, operează cu noțiuni precum: *„partide police”* [art.8 alin.(2), art.37 alin.(1), art.40, art.73 alin.(3) lit.b), art.146 lit.k)], *„partid”* [art.84 alin.(1)], *„partide reprezentate în Parlament”*. În același timp, condiția de a avea *„grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului”* nu este impusă de Constituție partidelor reprezentate în Parlament, atunci când se stabilește dreptul acestora de a fi consultate în vederea desemnării candidatului pentru funcția de prim-ministru [art.103 alin.(1)]. În plus, aplicând condiția impusă de prevederile art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004, se poate concluziona *ad absurdum* că în Parlament pot exista și partide politice care nu sunt parlamentare, respectiv cele care au obținut în urma ultimelor alegeri generale pentru Parlamentul României mandate de deputați sau senatori pentru candidații înscriși, dar ai căror deputați sau senatori nu au organizat un grup parlamentar, ceea ce este de neacceptat.

30. În consecință, Curtea constată că sintagma *„care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului”* din cuprinsul art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004 reprezintă un adaos nepermis la Constituție, fiind în contradicție cu dispozițiile din Legea fundamentală cuprinse în art.2 alin.(1) privind exercitarea suveranității prin organe reprezentative constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, art.62 alin.(1) privind alegerea Camerelor Parlamentului, precum și în art.103 alin.(1) referitor la partidele politice reprezentate în Parlament. Adăugând la Constituție, prevederile de lege criticate înfrâng, totodată, și principiul supremației acesteia consacrat de art.1 alin.(5) din Legea fundamentală.

31. Referitor la prevederile art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015, ce formează, de asemenea, obiect al excepției, Curtea observă că acestea consacră o soluție legislativă similară celei prevăzute de art.2 alin.(1) lit.e) din Legea nr.370/2004. În aceste condiții, pentru considerentele expuse anterior, aplicabile *mutatis mutandis* și în privința criticii de neconstituționalitate aduse art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015, Curtea constată că sintagma *„care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului”* din cuprinsul acestor prevederi de lege este, de asemenea, neconstituțională.

32. Referitor la condiția referitoare la lista susținătorilor, al căror număr nu poate fi mai mic de 200.000 de alegători, la depunerea candidaturii pentru funcția de Președinte al României, instituită prin prevederile art.4 alin.(2) teza întâi și ale art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004, Curtea reține că, în jurisprudența sa privind materia electorală, au mai fost analizate critici referitoare la numărul de susținători pentru depunerea candidaturilor la diferite funcții electiv.

33. Astfel, prin Hotărârea nr.3 din 1 septembrie 1992, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.234 din 23 septembrie 1992, Curtea a statuat că *„cerința legală a depunerii candidaturii pentru funcția de Președinte al României numai cu condiția de a fi susținută de cel puțin 100.000 alegători este de ordine publică”*.

34. Prin Hotărârea nr.37 din 2 octombrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.243 din 4 octombrie 1996, analizând motivarea contestației potrivit căreia condiția legală a prezentării unor liste de semnături nu este prevăzută în Constituție, astfel încât prevederile legale care instituie această condiție intră în conflict cu dispozițiile constituționale referitoare la eligibilitate, Curtea a constatat că această susținere nu este întemeiată, deoarece dreptul de a fi ales și propunerea candidaturii sunt două aspecte diferite. Curtea a reținut că „o propunere de candidat nu poate privi decât pe o persoană care întrunește condițiile constituționale de eligibilitate, dar alegerile pentru funcția de

Președinte al României pot avea loc numai cu respectarea procedurii electorale instituite prin Legea nr.69/1992, adoptată în temeiul art.72 alin.(3) lit.a) din Constituție. De aceea, depunerea candidaturii face parte din procedura electorală, așa încât cerința ca propunerea candidaturii să fie reprezentativă, având adeziunea a cel puțin 100.000 de susținători, constituie o condiție legală ce nu vine în conflict cu dreptul constituțional al contestatorului de a fi ales.”

35. Prin Decizia nr.782 din 12 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.406 din 15 iunie 2009, Curtea a reținut că stabilirea condiției legale privind depunerea listei cu cel puțin 100.000 de semnături ale susținătorilor cu drept de vot nu are efectul golirii de conținut a dreptului de a fi ales. Trăsătura esențială a oricărui mandat dobândit în urma exprimării prin sufragiu a voinței politice a electoratului o constituie reprezentativitatea sa. Indiferent că este vorba de alegeri locale, parlamentare, prezidențiale sau euro-parlamentare, sistemul electoral național prevede, în esență, aceeași condiție: depunerea unei liste cu semnături de adeziune. Acest criteriu de preselecție a candidaților este unul obiectiv și rezonabil, aplicabil în condiții de egalitate de tratament fiecăreia dintre cele două categorii de participanți la alegeri: candidații independenți, pe de o parte, și cei propuși pe lista unui partid politic, pe de altă parte. Instituirea condiției legale privind depunerea listei cu semnături reprezintă o modalitate prin care candidatul la o funcție sau demnitate publică își dovedește potențialul de reprezentativitate și arată, în același timp, preocuparea legiuitorului de a preveni exercitarea abuzivă a dreptului de a fi ales, pe de o parte, dar și de a asigura accesul efectiv la exercițiul acestui drept persoanelor eligibile comunitar care într-adevăr beneficiază de credibilitatea și susținerea electoratului, astfel încât să existe șanse reale de reprezentare a acestuia în forul legislativ european, pe de altă parte.

36. Prin Decizia nr.286 din 11 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.451 din 16 iunie 2016, s-a dat „o dezlegare de principiu” problematicei listelor de susținători care trebuie să însoțească dosarele de candidatură. Astfel, Curtea a statuat că, în ceea ce privește alegerile, art.73 alin.(3) lit.a) din Constituție stabilește că sistemul electoral se reglementează prin lege organică. Așadar, constituantul a lăsat în seama legiuitorului libertatea de a stabili regulile de organizare și de desfășurare a procesului electoral, modalitățile concrete de exercitare a dreptului de vot și a dreptului de a fi ales, cu respectarea condițiilor impuse de Constituție. Condițiile de fond și de formă pe care o persoană trebuie să le îndeplinească pentru exercitarea dreptului de a fi ales sunt prevăzute, la nivel constituțional, de art.16 alin.(3), art.37 și 40, precum și, la nivelul legislației infraconstituționale, de norme cuprinse în aceleași legi electorale, care se subordonează condițiilor generale constituționale și le dezvoltă, totodată, după criteriul funcției publice electivă pentru care sunt organizate respectivele alegeri. În același sens sunt și dispozițiile art.3 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, invocate, prin raportare la prevederile art.20 din Constituție. Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că dreptul la alegeri libere nu este absolut, iar statele au o marjă largă de apreciere în alegerea sistemului electoral și a condițiilor de aplicare a acestuia, fără, însă, a limita drepturile în discuție atât de mult încât să afecteze esența acestora și să le golească de conținut [a se vedea, de exemplu, Hotărârile din 2 martie 1987 și 22 mai 2012, pronunțate în Cauzele *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, paragraful 52, și, respectiv, *Scoppola (nr.3) împotriva Italiei*, paragrafele 83 și 84]. Dispozițiile menționate stabilesc obligația statelor contractante de a derula alegeri libere, la intervale rezonabile, prin scrutin secret, în condiții care să asigure libera exprimare a voinței poporului, fără a impune introducerea unui sistem determinat de vot (Hotărârea din 2 martie 1987, pronunțată în Cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, paragraful 54). Există numeroase moduri de a organiza și de a face să funcționeze sistemele electorale, după cum se constată existența unei multitudini de diferențe între statele contractante în această materie, datorate evoluției lor istorice, diversității culturale și de gândire politică, astfel că fiecare stat va încorpora aceste elemente în propria viziune despre democrație [Hotărârea din 6 octombrie 2005, pronunțată în Cauza *Hirst (nr.2) împotriva Regatului Unit*, paragraful 61]. Pentru a răspunde scopurilor art.3 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, orice sistem electoral este apreciat în funcție de evoluția politică a unui stat, iar detalii inacceptabile în cadrul unui sistem determinat pot să apară ca justificate în altul, cerința esențială rămânând aceea ca sistemul adoptat să îndeplinească, în esență, condițiile asigurării liberei exprimări a voinței poporului în alegerea corpului legislativ (Hotărârea din 2 martie 1987, pronunțată în Cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, paragraful 54). Astfel, niciuna dintre condițiile impuse, dacă este cazul, nu trebuie să împiedice libera exprimare a poporului cu privire la alegerea corpului legislativ - cu alte cuvinte, acestea trebuie să reflecte sau să nu contracareze preocuparea de a menține integritatea și eficiența unei proceduri electorale ce urmărește să determine voința poporului prin intermediul sufragiului universal (Hotărârea din 8 iulie 2008, pronunțată în Cauza *Yumak și Sadak împotriva Turciei*, paragraful 109). Această alegere, dictată de considerente de ordin istoric și politic care îi sunt proprii, ține, în principiu, de domeniul de competență exclusivă a statului (Hotărârea din 9

aprilie 2002, pronunțată în Cauza *Podkolzina împotriva Letoniei*, paragraful 34).

37. Tot astfel, Codul bunelor practici în materie electorală - Linii directoare și raport explicativ adoptate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni plenare (Veneția, 18-19 octombrie 2002), referindu-se la nivelul reglementării în materie electorală, recomandă, la pct.2 - *Niveluri normative și stabilitatea dreptului electoral*, următoarele: „66. Una din modalitățile de evitare a manipularilor ar fi definirea în Constituție sau într-un text superior legii ordinare a elementelor celor mai sensibile (sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale, circumscriptiile sau regulile de constituire a circumscriptiilor). O altă soluție, mai flexibilă, ar fi de a stipula în Constituție că, în cazul amendării legii electorale, vechiul sistem va rămâne aplicabil pe timpul viitoarelor alegeri - cel puțin dacă acestea au loc în anul următor - și că sistemul nou va fi aplicat începând cu scrutinele ulterioare. 67. Pentru restul, dreptul electoral ar trebui să aibă, în principiu, un rang legislativ. Normele privind implementarea, și anume cele care reglementează chestiunile de ordin tehnic și de detaliu, pot fi, totuși, prezentate sub formă de regulament”.

38. Astfel, Curtea a reținut că, indiferent că este vorba de alegeri locale, parlamentare, prezidențiale sau europarlamentare, sistemul electoral național prevede, în esență, aceeași condiție: depunerea unei liste cu semnături de susținători. Deși o propunere de candidat nu poate privi, potrivit Constituției, decât o persoană ce întrunește condițiile constituționale de eligibilitate, alegerile pot avea loc numai cu respectarea procedurii electorale. De aceea, depunerea candidaturii face parte din procedura electorală, așa încât cerința ca propunerea candidaturii să fie reprezentativă constituie o condiție legală ce nu vine în conflict cu dreptul constituțional de a fi ales.

39. Din cele de mai sus rezultă că dispozițiile art.37, alături de cele ale art.16 alin.(3) și ale art.40 din Constituție, stabilesc doar condițiile de principiu, de fond și de formă, pe care o persoană trebuie să le îndeplinească pentru exercitarea dreptului de a fi ales, iar instituirea condiției de a prezenta o listă de susținători la depunerea candidaturii este, de principiu, în acord cu normele constituționale cuprinse în art.2 - *Suveranitatea*, precum și cu cele ale art.3 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prin prisma art.20 din Constituție.

40. Curtea a subliniat că îi revine instanței de contencios constituțional sarcina să se pronunțe dacă, prin modul în care a fost reglementată, condiția instituită de legiuitor privind lista de susținători limitează în mod nepermis dreptul de a fi ales. Astfel, Curtea a subliniat că instrumente legale adecvate reprezintă tocmai limitările inerente în cadrul reglementării unor drepturi fundamentale, pentru evitarea exercitării abuzive a acestora, printre acestea regăsindu-se și reprezentativitatea candidaturilor la funcțiile electivă, având în vedere că partidele politice trebuie să aibă un minim de forță/susținere pentru a realiza rolul lor constituțional, probată prin posibilitatea de a desemna candidați la alegeri, în caz contrar neputând revendica statutul de partid politic.

41. Condiționarea înregistrării candidaturilor la funcțiile electivă de prezentarea unei liste de susținători apare, din această perspectivă, ca fiind o măsură adecvată și necesară pentru dovedirea unui anumit grad de reprezentativitate în rândul electoratului, deopotrivă pentru toți competitorii electorali, și pentru descurajarea eventualelor candidaturi abuzive. Curtea a mai invocat în susținerea necesității depunerii listelor de susținători faptul că o asemenea obligație se corelează cu recomandările cuprinse în Codul bunelor practici în materie electorală - Linii directoare și raport explicativ adoptate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept în cadrul celei de-a 52-a Sesiuni plenare (Veneția, 18-19 octombrie 2002). Liniile directoare statuează în acest sens, la art.1.3 - *Prezentarea candidaturilor*, pct.i și ii, următoarele: „i. Prezentarea candidaților individuali sau a listelor de candidați poate fi condiționată de obținerea unui anumit număr de semnături; ii. Legea nu trebuie să impună colectarea semnăturilor a mai mult de un 1% din alegătorii circumscriptiei respective”. Această recomandare este dezvoltată în Raportul explicativ, pct.8, după cum urmează: „Obligația de a colecta un anumit număr de semnături pentru prezentarea unei candidaturi nu este, în principiu, incompatibilă cu principiul sufragiului universal. În practică, toate partidele politice, cu excepția unor formațiuni politice fantome, par a nu se confrunta cu nicio dificultate în colectarea numărului necesar de semnături, atunci când normele care reglementează colectarea semnăturilor nu sunt utilizate pentru a împiedica unii candidați de a se prezenta. Pentru a evita orice manipulare de acest gen, legea trebuie să stabilească un număr maxim de semnături care nu trebuie să depășească pragul de 1% din alegători”. Curtea a observat că textul citat distinge între partide care pot dovedi un potențial de reprezentativitate și partide care nu pot face acest lucru, ceea ce conduce la concluzia că, și în viziunea Codului bunelor practici în materie electorală, simpla înregistrare a unui partid politic nu reprezintă singurul criteriu pentru a califica o formă de asociere ca atare. Trebuie ca partidul politic astfel constituit să probeze o activitate circumscrisă rolului partidelor politice într-un stat de drept. Faptul că procentul stabilit de legea română se află la limita superioară a pragului reținut mai sus (minimum 1% din alegători), precum și instituirea unei condiții subsidiare referitoare la numărul minim de susținători țin de marja de apreciere a legiuitorului.

42. Cu privire la problema proporționalității măsurilor utilizate de legiuitor în privința limitării



dreptului de alegeri libere/dreptului de a fi ales, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a reținut că un sistem ce fixează un prag relativ ridicat, de exemplu, referitor la numărul de semnături necesare pentru prezentarea unei candidaturi, sau care impune condiția ca o listă electorală să obțină un număr de voturi pe ansamblul teritoriului național pentru a putea avea reprezentare în Parlament nu a fost considerat că depășește marja de apreciere recunoscută statelor în materie (Decizia Comisiei Europene a Drepturilor Omului din 15 aprilie 1996, pronunțată în Cauza *Magnago și Südtiroler Volkspartei împotriva Italiei*). O astfel de soluție legislativă impune o condiție necesară, rezonabilă și legitimă pentru exercitarea dreptului de a fi ales, ce nu constituie o piedică în prezentarea candidaturilor electorale (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.286 din 11 mai 2016, paragraful 102, precizată), aspect valabil și în cauza de față.

43. Referitor la pretinsa încălcare a prevederilor art.53 din Constituție, Curtea a reținut că impunerea prin lege a îndeplinirii anumitor condiții pentru exercitarea unui drept constituțional nu constituie o încălcare sau o restrângere a acestuia, ci reflectarea în plan legal a condițiilor prevăzute de Legea fundamentală pentru realizarea acestui drept, neputându-se susține, astfel, incidența dispozițiilor art.53 din Constituție.

44. În sensul celor de mai sus, Curtea s-a pronunțat prin mai multe decizii, spre exemplu, Decizia nr.290 din 11 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.582 din 1 august 2016, Decizia nr.763 din 28 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.98 din 1 februarie 2018, Decizia nr.769 din 28 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.289 din 30 martie 2018, și Decizia nr.536 din 24 septembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.29 din 16 ianuarie 2020.

45. În consecință, aplicând *mutatis mutandis* considerentele reținute în jurisprudența sa menționată anterior, Curtea constată că, prin stabilirea condiției de a prezenta lista susținătorilor, al căror număr nu poate fi mai mic de 200.000 de alegători, la depunerea candidaturii pentru alegerea în funcția de Președinte al României, prevederile art.4 alin.(2) teza întâi și ale art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004 nu încalcă dispozițiile invocate din Legea fundamentală.

46. Referitor la criticile privind neconstituționalitatea prevederilor art.4 alin.(2) teza finală din Legea nr.370/2004, potrivit cărora „*Un alegător poate susține mai mulți candidați.*”, Curtea reține că o asemenea soluție legislativă se înscrie în marja de apreciere a legiuitorului în materie electorală, permisă de art.73 alin.(3) lit.a) Constituție, care stabilește că „*Prin lege organică se reglementează: a) sistemul electoral*”.

47. De asemenea, în acord cu jurisprudența sa (a se vedea în acest sens, Decizia nr.356 din 24 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.554 din 22 iulie 2016, paragraf 24), Curtea reține că dispozițiile de lege criticate sunt reglementate în contextul exercitării libere a dreptului de a alege, și nu în sensul restrângerii lui, având în vedere că acestea creează posibilitatea reală de complinire a numărului minim de semnături ale susținătorilor, cerut de lege. Nu este contrar prevederilor Constituției ca un alegător să își manifeste susținerea pentru mai mulți candidați, în această fază prealabilă alegerilor propriu-zise, având în vedere că doar momentul exprimării votului este cel decisiv pentru alegerea și configurarea organelor reprezentative. În consecință, orice altă adeziune anterioară momentului sufragiului propriu-zis, exprimată pentru unul sau mai mulți dintre potențialii competitori electorali, nu poate fi considerată de natură să încalce prevederile din Legea fundamentală invocate.

48. În lumina considerentelor expuse mai sus, Curtea constată că posibilitatea legală ca un alegător să susțină mai mulți candidați la funcția de Președinte al României nu încalcă nici art.81 alin.(1) din Constituție privind egalitatea votului. Semnificația egalității votului, garantată de art.62 alin.(1) și art.81 alin.(1) coroborate cu art.16 alin.(1) din Constituție, are o dublă accepțiune, și anume aceea potrivit căreia fiecare alegător are dreptul la un singur vot pentru alegerea unui deputat/senator și, respectiv, Președinte al României și că valoarea unui vot este aceeași (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.2 din 30 iunie 1992, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.165 din 16 iulie 1992, și Decizia nr.1248 din 18 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.803 din 2 decembrie 2008).

49. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1-3, al art.11 alin.(l) lit.A.d), al art.29, al art.32 și al art.33 din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi, în ceea ce privește sintagma „*care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului*” din cuprinsul art.2 alin.(2) lit.e) din Legea nr.370/2004 și al art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015, precum și în ceea ce privește art.4 alin.(2) teza întâi și art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004 și cu majoritate de voturi, în ceea ce privește prevederile art.4 alin.(2) teza finală din Legea nr.370/2004,

## CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

Decide:

1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată direct de Avocatul Poporului și constată că sintagma „care au grup parlamentar propriu în cel puțin una din Camerele Parlamentului” din cuprinsul art.2 alin.(2) lit.e) din Legea nr.370/2004 pentru alegerea Președintelui României, precum și al art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente este neconstituțională.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de același autor și constată că prevederile art.4 alin.(2) și ale art.27 alin.(2) lit.c) teza finală din Legea nr.370/2004 sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 18 iunie 2020.

## OPINIE SEPARATĂ

În **dezacord** cu soluția pronunțată cu majoritate de voturi de Curtea Constituțională la pct.2 din dispozitivul Deciziei nr.418 din 18 iunie 2020, prin care s-a dispus

respingerea ca neîntemeiată a excepției de neconstituționalitate a art.4 alin.(2) teza finală din Legea nr.370/2004 pentru alegerea Președintelui României, excepție ridicată de Avocatul Poporului

**formulăm prezenta opinie separată,**

considerând că **excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.4 alin.(2) teza finală din Legea nr.370/2004 se impunea a fi admisă, întrucât soluția legislativă prin care se permite unui alegător să susțină mai mulți candidați la funcția de Președinte al României contravine dispozițiilor art.81 alin.(1) din Constituție care consacră caracterul reprezentativ al funcției de Președinte.**

•

1. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** l-au constituit, printre altele, dispozițiile **art.4 alin.(2) teza finală din Legea nr.370/2004**, pentru alegerea Președintelui României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.650 din 12 septembrie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

Textul **art.4 alin.(2) din Legea nr.370/2004** are următorul cuprins:

„Candidaturile propuse de partidele și de alianțele politice, precum și candidaturile independente pot fi depuse numai dacă sunt susținute de cel puțin 200.000 de alegători. **Un alegător poate susține mai mulți candidați**”.

2. În **motivarea excepției de neconstituționalitate** Avocatul Poporului a susținut faptul că, dispozițiile art.4 alin.(2) teza finală din Legea nr.370/2004, care instituie posibilitatea ca un alegător să susțină mai mulți candidați la funcția de Președinte al României afectează caracterul reprezentativ al funcției de Președinte, consacrat de art.81 alin.(1) din Legea fundamentală.

3. Apreciem că **excepția de neconstituționalitate** a dispozițiilor art.4 alin.(2) teza finală din Legea nr.370/2004 **se impunea a fi admisă** pentru următoarele considerente:

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că, trăsătura esențială a oricărui mandat dobândit în urma exprimării prin sufragiu a voinței politice a electoratului o constituie reprezentativitatea sa. Indiferent că este vorba de alegeri locale, parlamentare, **prezidențiale** sau euro-parlamentare, sistemul electoral național prevede, în esență, aceeași condiție: depunerea unei liste cu semnături de adeziune. Instituirea condiției legale privind depunerea listei cu semnături reprezintă o modalitate prin care candidatul la o funcție sau demnitate publică își dovedește potențialul de reprezentativitate și arată, în același timp, preocuparea legiuitorului de a preveni exercitarea abuzivă a dreptului de a fi ales, pe de o parte, dar și de a asigura, pe de altă parte, accesul efectiv la exercițiul acestui drept persoanelor eligibile care într-adevăr beneficiază de credibilitatea și susținerea electoratului, astfel încât să existe șanse reale de reprezentare a acestuia. (Decizia nr.769 din 28 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial nr.289 din 30 martie 2018, parag.43 și Decizia nr.782 din 12 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial nr.406 din 15.06.2009)

Soluția susținerii unui singur candidat pe listele electorale constituie o cerință imperioasă și în legătură cu egalitatea votului pentru alegerea Președintelui României, caracteristică impusă de art.81 alin.(1) din Constituție (un alegător - un vot/o unică susținere) și cu imposibilitatea fragmentării votului în beneficiul mai multor candidați.

4. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că cerința ca tabelele cu semnăturile susținătorilor să fie anexate la listele electorale are scopul legitim de a se asigura că semnatarii au capacitate electorală și că fiecare dintre ei susține un singur candidat. (Hotărârea din 17 iunie 2008 pronunțată în Cauza Brito da Silva Guerra și Sousa Magno împotriva Portugaliei)

*Per a contrario*, o soluție legislativă care reglementează posibilitatea ca un alegător să susțină mai mulți candidați deturază scopul legitim al prevederii constituționale care consacră principiul reprezentativității funcției de Președinte al României. **Egalitatea votului, condiție a reprezentativității funcției de Președinte, presupune că fiecare alegător are în mod normal dreptul la un vot și numai la un singur vot.** Prin urmare, o soluție legislativă firească, de natură să confere legitimitate capacității electorale a semnatarilor, este cea potrivit căreia un alegător poate susține un singur candidat, soluție reglementată, de altfel, de Legea nr.370/2004, în forma anterioară modificării intervenite prin Legea nr.148/2019 pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală.

Astfel, art.4 alin.(2) din Legea nr.370/2004, în forma anterioară modificărilor intervenite prin Legea nr.148/2019 avea următorul cuprins :

*„Candidaturile propuse de partidele și de alianțele politice, precum și candidaturile independente pot fi depuse numai dacă sunt susținute de cel puțin 200.000 de alegători. **Un alegător poate susține un singur candidat**”.*

Doar o asemenea soluție legislativă este de natură să imprime predictibilitate întregului proces electoral, să reflecte principiul reprezentativității funcției de Președinte al României și să contribuie la identificarea susținerii reale de care se bucură un anumit candidat.

Prin urmare, soluția legislativă actuală privind posibilitatea susținerii mai multor candidaturi de către același alegător, nu poate fi considerată ca având drept scop realizarea unei selecții rezonabile în rândul candidaților, pentru a asigura reprezentativitatea acestora la alegerile pentru funcția de Președinte al României și împiedicarea eventualelor candidaturi abuzive.

\*  
\* \*

Având în vedere aspectele relevate anterior, considerăm că, **în cauză, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.4 alin.(2) teza finală din Legea nr.370/2004 se impunea a fi admisă, întrucât soluția legislativă prin care se permite unui alegător să susțină mai mulți candidați la funcția de Președinte al României contravine dispozițiilor art.81 alin.(1) din Constituție care consacră caracterul reprezentativ al funcției de Președinte.**

JUDECĂTORI,

Dr. Livia Stanciu

Prof.univ.dr. Elena-Simina Tănăsescu